

Bezdomovectví je dlouhodobým sociálním problémem, který vyvolává rozdílné postoje ve společnosti (Zhao & Lu, 2018). Tyto postoje mohou být ovlivněny různými faktory, jako jsou demografické charakteristiky jednotlivců, jejich osobní zkušenosti nebo sociální normy. Cílem této studie bylo identifikovat hlavní faktory, které formují postoje lidí k bezdomovcům, a zjistit, zda existují rozdíly mezi pohlavím a věkovými skupinami.

Data byla získána od 428 respondentů, z celkového počtu bylo 100 mužů a 328 žen. Respondenti se také lišili v rámci věkových kategorií, které byly rozděleny na skupinu mladších (rok narození vyšší než 1990) a starších (rok narození 1990 a méně).

Dotazník, ze kterého byla data sebrána obsahoval 23 výroků. Po faktorové analýze jsme vytvořili 5 subškál (faktorů), kde bylo využito 15 z původních 23 výroků. Odpovědi byly ve formě Likertovy škály (1-5), kde 1 znamená "Rozhodně nesouhlasím" a 5 znamená "Rozhodně souhlasím".

Faktorová analýza byla zvolena jako hlavní metoda pro identifikaci latentních struktur v postojích respondentů k bezdomovcům. Tento přístup umožňuje redukovat velké množství proměnných na menší počet faktorů, které vysvětlují většinu variance v datech.

Před provedením faktorové analýzy bylo nutné ověřit základní předpoklady. Bartlettův test sphericity, který slouží k ověření vhodnosti dat pro faktorovou analýzu, byl signifikantní ($\chi^2 = 2288$, $df = 120$, $p < 0,001$). Tento výsledek potvrzuje, že korelace mezi jednotlivými položkami jsou dostatečně silné a umožňují faktorovou analýzu. Dále byla vypočítána KMO míra adekvátnosti výběru, která dosáhla hodnoty 0,876, což naznačuje velmi dobrou vhodnost dat pro faktorovou analýzu.

Byla použita metoda principal axis factoring (PAF), která je vhodná v případech, kdy data nesplňují předpoklad normálního rozdělení, což bylo potvrzeno analýzou distribuce našich dat. Pro rotaci faktorů byla použita promax rotace, což je oblíbená metoda šikmé rotace, která umožňuje faktorům korelovat. Tento přístup reflektuje realistický předpoklad, že jednotlivé dimenze postojů nejsou zcela nezávislé, ale mohou se vzájemně ovlivňovat. Volba této rotace umožnila lepší oddělení faktorů a zlepšila interpretovatelnost výsledků. Tento postup umožnil identifikovat hlavní dimenze postojů k bezdomovcům. Následně byly provedeny t-testy pro porovnání rozdílů mezi muži a ženami a mezi věkovými skupinami.

Na základě faktorové analýzy bylo identifikováno pět hlavních faktorů, které reflektují postoje respondentů k bezdomovcům. Počet faktorů byl vybrán na základě paralelní analýzy. Každý faktor zahrnuje několik souvisejících položek, které odrážejí specifické aspekty postojů respondentů.

- Faktor 1: Empatie a ochota pomoci
- Faktor 2: Stereotypy a negativní vnímání bezdomovců
- Faktor 3: Charita a finanční podpora
- Faktor 4: Vyhýbání se kontaktu s bezdomovci
- Faktor 5: Rodinné vlivy a naučené chování

Pro porovnání postojů mezi pohlavími a věkovými skupinami byly provedeny nezávislé t-testy. Statisticky významné rozdíly byly nalezeny v následujících faktorech:

Muži vykazovali o ~5,5 % vyšší míru empatie a ochoty pomoci (F1) oproti ženám.

Ženy vykazovaly o 14% vyšší míru souhlasu se stereotypy a negativního vnímání bezdomovců (F2) než muži.

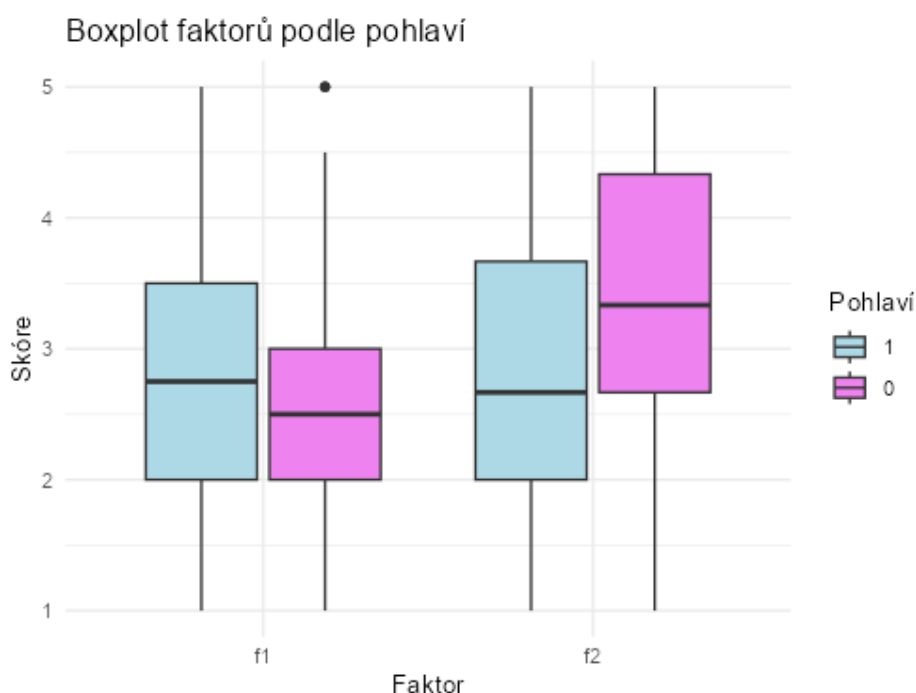
Mladší respondenti vykazovali o ~4,8 % nižší míru empatie (F1) oproti starším

Mladší respondenti vykazovali o ~12,3 % vyšší míru vlivu rodiny (F5) oproti starším

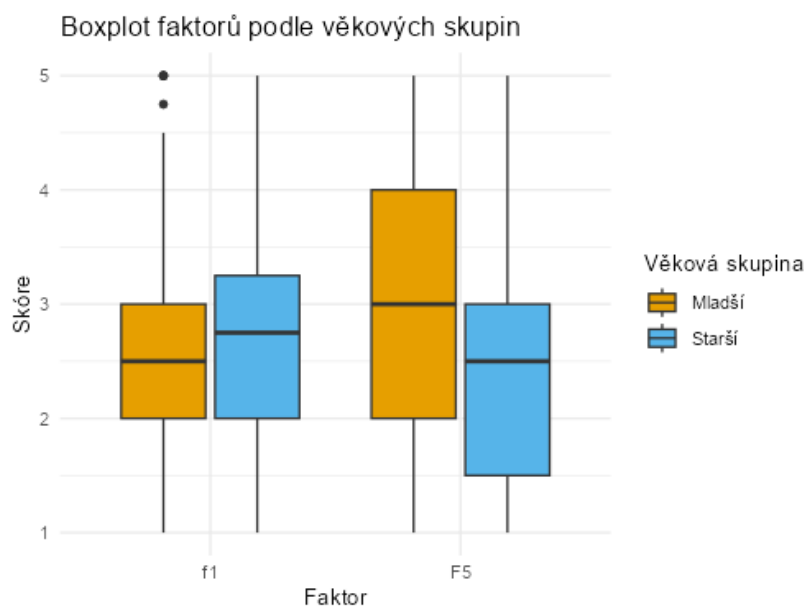
Pro ověření předpokladu homogenity rozptylů mezi skupinami byl proveden Leveneho test. U faktoru F1 bylo zjištěno porušení předpokladu rovnosti rozptylů ($F = 4,33$, $df = 1, 426$, $p = 0,038$), což naznačuje, že variabilita skóre se mezi skupinami liší. U faktoru F5 bylo porušení ještě výraznější ($F = 8,96$, $df = 1, 426$, $p = 0,003$). Naopak u ostatních faktorů, konkrétně F2, F3 a F4, nebylo zjištěno významné porušení homogenity rozptylů ($p > 0,05$), což znamená, že rozptyly mezi skupinami jsou v těchto případech přibližně shodné.

Pro znázornění rozdílů mezi pohlavími a věkovými skupinami byly vytvořeny boxploty, které ukázaly, že ženy mají vyšší mediánové hodnoty v dimenzi stereotypů, zatímco muži vykazují širší variabilitu v přístupu k bezdomovcům (viz Obrázek č. 1). Boxplot faktorů podle věkových skupin ukázal, že starší respondenti vykazovali vyšší mediánové hodnoty v dimenzi vlivu rodinné výchovy, zatímco mladší měli větší variabilitu skóre v dimenzi empatie a ochoty pomoci. To naznačuje, že starší respondenti mají stabilnější postoje ovlivněné výchovou, zatímco mladší skupina má rozmanitější přístup k problematice bezdomovectví (viz. Obrázek č. 2).

Obrázek č. 1:

Obrázek č.2:

Výsledky této analýzy ukazují, že postoje k bezdomovcům nejsou homogenní, ale jsou významně ovlivněny pohlavím a věkem respondentů. Pomocí faktorové analýzy se podařilo identifikovat pět hlavních dimenzí, které ovlivňují vnímání bezdomovectví. Tyto faktory zahrnují empatii a ochotu pomoci, stereotypní vnímání, charitativní podporu, vyhýbání se kontaktu a vliv rodinné výchovy.

Faktorová analýza potvrdila, že jednotlivé dimenze nejsou zcela nezávislé, což bylo reflektováno použitím promax rotace, která umožnila korelaci mezi faktory. Významným zjištěním bylo, že muži vykazovali vyšší míru empatie a ochoty pomoci, zatímco ženy častěji souhlasily se stereotypními tvrzeními o bezdomovcích.

Dále se ukázalo, že věkové rozdíly v postojích nebyly tak výrazné, jak by se dalo očekávat. Mladší respondenti sice vykazovali mírně nižší míru empatie než starší, ale rozdíl nebyl statisticky významný. Nejvýraznější rozdíl mezi věkovými skupinami se projevil v míře vlivu rodinné výchovy na postoje k bezdomovcům, kde starší respondenti vykazovali vyšší souhlas se vzorci naučenými v dětství.

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=475>

Zhao, Y., & Lu, Y. (2018). Psychological factors influencing the attitudes towards homeless people: A factorial analysis. *Journal of Social Psychology*, 59(6), 542-556.

Sociologický ústav AV ČR. (n.d.). Bezdomovectví a veřejný prostor. Retrieved from https://www.soc.cas.cz/images/drupal/publikace/bezdomovectv_a_veejn_prostor_0.pdf